

Соня СЕМОВА (Велико Търново).

МЕНЧА ЖЕЧЕВА ВЕЛИКОВА (ДЪЛГОПОЛ)

Родена е в гр. Дългопол в средно земеделско семейство. По бащина линия е шесто поколение от рода на Фучеджи Стойо от с. Руен, Бургаско. Основно и гимназиално образование завършва в родния си град, а по-късно завършва Учителския институт със специалност биология, химия, география и песни в гр. Варна. Желанието ѝ да следва медицина не се осъществява и тя се отдава на събиране на фолклор, сътрудничи на фолклориста Радослав Данов в радио Варна, изпява се като народна певица.

В периода 1960/65 година М. Жечева завършва задочно българска филология в СУ "Климент Охридски" и с интерес слуша лекциите на изтъкнати наши учени като проф. Ив. Дуриданов, проф. Г. Германов, проф. Т. Бояджиев и особено на проф. Ем. Георгиев. Увличат я най-вече лекциите на проф. Цветана Романска по етнография и фолклор. При нея тя защитава дипломна работа на тема *Етнографско изследване на с. Дългопол* и се заема да разработи темата "Особености на социално-битовите песни в Североизточна България", която остава незавършена поради кончината на ръководителката ѝ.

От 1965 до 1982 г. Менча Жечева е зам. директор и директор на ЕСПУ в Дългопол и базово училище в гр. Варна. През този период тя изцяло се отдава на културно-просветна, учебно-възпитателна и обществена дейност: три мандата е градски съветник, член на изпълнителния комитет, председател на координационен съвет за изкуство и култура в селищната система, нещатен инспектор, театрален самодеец, ръководител на кръжок по естетика, кръжок по етнография и краезнание, на хор за автентичен фолклор, член е на ръководството по етнография и фолклор към Дружеството на филолозите във Варна; провежда научно-изследователски експедиции със средношколци, урежда изложби "Из бита на българина в Провадийско" и "Из раклата на баба" и др. В широката

душа на българката има място и време за всичко. Резултат от разнообразната ѝ дейност са над 50 статии в различни области – литература, краеведение и др.

Към ономастиката я насочва проф. Й. Заимов, но интересът ѝ към тази наука датира от по-рано. В статията си *Така говорят в Аспарухово* (Н а р о д н о дело, № 17–18, 19 дек. 1962) тя характеризира основните особености на говора в с. Аспарухово, Варненско. През 1973 г. Й. Заимов ѝ възлага самостоятелна работа на тема “Особености на говора в Провадийско”, която по-късно е променена на “Местните имена в Провадийско”. По темата М. Жечева събира огромен материал – над 6000 топонима, огромен брой лични, фамилни родови имена, селищни истории... За съжаление, този материал остава неотпечатан. Част от него тя използва в учебно-възпитателната работа с учениците си, а друга намира отражение в редица статии в местния печат:

Старовремски твърдини в Провадийско (Н а р о д н о дело, № 39, 11 март 1981) – разглежда топографски имена на твърдините в Провадийско (*Истенликя* до с. Арковна, *Града* до с. Аспарухово, *Козяк* край с. Комарево, *Джиздар*, *Голива тепеси*, *Дамнала Хисар* и др.) като доказателство за културната мощ на България.

За произхода на някои топоними (Н а р о д н о дело, № 65, 22 апр. 1981) – публикува старинни местни имена от района на Дългопол и Провадийско, произхождащи от лични, почти изчезнали имена, например: *Бабиният Видин потук* от ЛИ *Вида*, *Бабина Ранкина нива* от ЛИ *Ранка*, *Бъновица* от ЛИ *Бъно*, *Вивдина чешма* от ЛИ *Вивда*, *Геръгишова пътък* от ЛИ *Геръгиш*, *Дошов клайц* от ЛИ *Дошо*, *Дажов дулап* от ЛИ *Дажо*, *Лепино буче* от ЛИ *Ляпа* и др.

Етнографското и именно богатство на с. Цанево (Н а р о д н о дело, № 244, 5 дек. 1984) – наред с интересния етнографски материал, са поместени списъци с женски и мъжки лични имена, които вече почти не се срещат в този край: *Аначко*, *Аликсена*, *Балчо*, *Герга*, *Дука*, *Джушка*, *Истима*, *Люцкан*, *Ливена*, *Мавроди*, *Мильор*, *Ройка*, *Рали*, *Сева*, *Толко*, *Томая*, *Фроса* и др.

Снежина – старо българско село (Н а р о д н о дело, № 196, 2 окт. 1985) – две старинни имена на изчезнали селища (*Андако* и *Крестево*). Записаните 55 местни имена от селото, 40 от които са на българска основа, дават основание на авторката да твърди, че Снежина е старо българско село.

Какво знаем за село Боряна (Н а р о д н о дело, № 235, 27 ноември 1985) – посочва родови (*Пътевци*, *Чолаците*, *Гицковци*, *Алексовци*) и лични, рядко срещани в околните села имена (*Каню*, *Куцар*, *Дена*, *Калуша*, *Миранза*, *Чеба* и др.).

Родовите корени на Дългопол (Н а р о д н о дело, № 245, 11 дек. 1985) – представя няколко групи родови имена – от прякори (*Балабойовци, Узундобревци, Дремджиевци*), от изчезнали старинни имена (*Ваненковци, Лялчукци, Коленчовци*), свързани със занаят (*Бозаджирачовци, Бъчварята, Докторчевци*), по някакъв белег или особеност (*Оцовци, Камбурията, Буруците*) и др.

Известно и неизвестно за село Арковна (Н а р о д н о дело, № 215, 22 ноември 1986) – рядко срещани имена от типа на *Дишо, Кральо, Михньо, Харалан, Ченко, Пьона, Рахила, Стена* и др.

Не Бистра, а Братана (В а р н е н с к а дума, № 22, 21 септ. 1990) – разкрива тенденциите на иметворчеството в района. Работейки като учителка по български и език и литература дълги години, Менча Жечева е имала възможност да наблюдава имената на учениците си. Тя забелязва тенденция на отказ от хубави старинни български имена, за сметка на чужди по звучене и значение имена. Тук тя публикува и резултатите от една анкета, проведена сред 150 ученици в гр. Омуртаг. В отговор на въпроса “Харесвали ли името си и би ли го предал на деца и внуци?”, повечето от децата отговарят утвърдително; на въпроса “На кого си кръстен?”, повечето посочват буквичката на баба или дядо. Но има и такива, които биха искали да подновят цялото име на баби и дядовци. В този смисъл М. Жечева призовава за избор на звучни славянски имена, тъй като “въпросът за личното име е въпрос национален”.

В статията си *Нов български именник* (К о м п а с, № 7, 1–8 юли 1984 г.) тя прави отзив за новоизлезлия именник на проф. Й. За м о в.

На проведената през юни 1990 г. във Велико Търново Първа кръгла маса по ономастика М. Жечева изнася доклад *За произхода на някои топоними в Провадийско* (– В: С ъ с т о я н и е и проблеми на българ. ономастика. Т. I. В. Търново, 1990, 65–71). На базата на събрания материал от района тя разкрива своите наблюдения върху произхода и употребата на редица топоними в района на Дългопол и Провадийско. Обхванати са местни имена, образувани преди всичко от изчезнали или рядко срещани лични и прякорни имена, разкривайки строежа и старинността им.

В същия сборник е публикувано и изказването ѝ във връзка със *Събирателско-изследователската работа с учениците и патриотичното им възпитание* (126–129). В него тя изнася резултати от проведени изследователски експедиции с ученици и призовава “час по-скоро да се събере по селища цялото налично и антропонимично словотворчество на населението и да се съхрани за нашата наука и в бъдеще”. На тази идея е подчинена и цялостната дейност на Менча Жечева.